

JEDINSTVENE FUNKCIJE REPUBLIKE SRBIJE

1. Položaj SR Srbije prema ustavnom uređenju iz 1974. godine

Politička, ekonomска i moralna kriza, koja već dugo godina nagriza t kivo Socijalističke Jugoslavije i dovodi do zaostajanja u razvoju, pada životnog standarda, međunarodnih i socijalnih sukoba i potresa plod je čitavog niza činilaca koji su se stekli u svom negativnom dejstvu. U kompleksu tih činilaca jednu od najvećih uloga imale su ustavne promene koje su započele amandmanima iz 1968–1971. i okončale se donošenjem Ustava SFRJ 1974. godine i ustava republika-i pokrajina. Tim promenama, koje su preduzete sa ciljem da se izvrši deetatizacija i omogući brži razvoj samoupravljanja, došlo je do suprotnog rezultata: do dezintegracije Jugoslavije i stvaranja policentrizma. Umesto jedne stvoreno je devet država, pri čemu je Federacija kao zajednička država postala najslabija. Sve republike, osim Srbije, i obe pokrajine dobine su potpunu, a Federacija delimičnu ili nepotpunu vlast. Federacija je pretvorena u državu čija ovlašćenja izviru iz sporazumevanja i dgovoaranja republika i pokrajina. Ona ima onoliko vlasti na unutrašnjem planu koliko jeođ dadu republike i pokrajine.

Policentrizam se, u relativno kratkom periodu, pokazao kao negacija zajedništva i usklađenog razvoja na jedinstvenom jugoslovenskom prostoru. Došlo je do stvaranja snažnog i brojnog birokratskog sloja koji se zatvara u republike, pokrajinske i druge atare, koji poprimaju karakter savremenih feuda sa oznakom samoupravnih zajednica čija je autonomija sve veća, a rezultati ekonomskog i društvenog razvoja sve manji. Atomizacija privrednog i društvenog entiteta, uz istovremeno slabljenje odgovornosti na svim nivoima, a posebno odgovornosti za vršenje najznačajnijih funkcija i poslova, doveo je do slabljenja neposredne i jačanja posredne demokratije. Demokratske izbore za organe vlasti i nosioce funkcija zamjenjuje kadrovska kombinatorika pripadnika političkih vrhova, tako da umesto pravih izbora imamo samo glasanje unapred izkadroviranih i izabranih. Zbog toga nije čude što su na mnogim značajnim funkcijama i položajima umesno najspasobnijih dolazili mediokriteti i klimoglivci.

Dezintegracijom Jugoslavije zajedništvo je ustupilo mesto deobama, povećanju postojećih i stvaranju novih razlika i pojavama izolacionizma, nacionalizma i separatizma. Jugoslavija je počela da smeta najviše onima koji su bili najaktivniji u stvaranju njenog baš ovakvog ustrojstva. Izgleda da su je stvarali tako razlabljenu da bi je što pre rastocili. Tom dezintegracijom Jugoslavija je od relativno čvrste federacije pretvorena u slabu konfederaciju u korist jačanja državnosti republika i pokrajina.

U tom prenošenju državnosti na republike i pokrajine jedino je Srbija, kao republika i članica federacije, razdržavljena ili, bolje rečeno, ostala bez prava da vrši državnu vlast na celoj svojoj teritoriji. Ona je Ustavom SFRJ iz 1974. godine dobila ograničenu državnost a time i ograničen suverenitet u korist pokrajina kao njenih delova, koje postaju države u okviru nje, i to države koje imaju paralelne organe najviše vlasti koji ostvaruju svoje delatnosti nezavisno od Republike. Pokrajine donose svoj ustav, imaju zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast koja nije hijerahijski podređena analognim najvišim organima vlasti Srbije kao republice u čijem su sastavu. U domenu donošenja ustava i ostvarivanja zakonodavne delatnosti uopšte, pokrajine imaju znatno veća ovlašćenja od Republike i ako su u Ustavu SFRJ definisane kao samoupravne socijalističke zajednice koje ulaze u sastav Srbije kao države. To se jasno vidi po tome što one donose svoje ustawe potpuno samostalno od Skupštine Srbije kao najvišeg zakonodavnog organa republike. Skupština SR Srbije u postupku donošenja ovih ustawu ne daje ni mišljenje ni saglasnost. Suprotno ovome za donošenje Ustava SR Srbije potrebna je je saglasnost pokrajinskih skupština i to kako za pokretanje postpka za izradu nacrtu tako i za utvrđivanje predloga koji ide na konačno usvajanje. Pokrajine preko svojih delegata u Skupštini SR Srbije učestvuju u donošenju njenog Ustava kao i u donošenju svih zakona, kako onih koji se primenjuju na celoj teritoriji SR Srbije a kojih je veoma malo i za čije izvršenje uglavnom nisu nadležni republički upravni organi, tako i onih koji važe samo za deo republičke teritorije van pokrajine. Taj deo van pokrajina nije ustavno definisan tako da se upotrebljavaju dva podjednako neadekvatna izraza: Srbija van pokrajina i Uža Srbija, što bi valjda trebalo da znači "mala Srbija" ili Srbija van sebe same. Delegati te "Uže Srbije" ne učestvuju u donošenju zakonodavnih akata autonomnih pokrajina niti Skupština SR Srbije ima bilo kakvu igerenciju na zakonodavnu delatnost pokrajina. To važi i za sudsku, pa u najvećoj meri, i izvršnu vlast.

Podržavljenjem pokrajine su postale i konstitutivni elemenat Federacije što znači da u sastavu najviših organa SFRJ učestvuju kao i republike, paritetno, ili sa manjim brojem predstavnika, ali sa istim efektom kod odlučivanja, pošto se na nivou Federacije od Luke donose konsenzusom o svim značajnim pitanjima. Zbog toga Srbija je trostruko zastupljena u organima Federacije ali tako da pokrajine deluju nezavisno i zauzimaju vrlo često stavove suprotno stavovima svoje republike, izražavajući tako autonomaške i separatističke tendencije. Prenebregavaju, čak i one stavove za koje su glasale u okviru organa Srbije. To je tipična hipokrizija političkog pa i ljudskog morala.

Iz ovoga se jasno vidi da je status Srbije konfuzan. Ona i jeste i nije država. Nominalno je država, ali faktički to je samo na jednom delu svoje teritorije. Ona nije ni jedinstvena država ni federacija, ali ni konfederacija. Njena državnost ima karakter nekakvog hibrida između federacije i konfederacije koji nije poznat u svetu. Takav njen položaj poludržave sa ograničenim suverenitetom omogućio je da dođe do kontrarevolucije na Kosovu i ugrožavanja bezbednosti i integriteta Jugoslavije. Nastavljanje kontrarevolucije sa permanentnim dugogodišnjim pritiskom, primenom svih sredstava nasilja prema srpskom i crnogorskom življu ima za cilj albanizaciju Kosova, njegovo otcepljenje i pripajanje Albaniji. Velika seoba Srba, Crnogoraca i drugih žitelja nealbanske narodnosti i sve veće produbljivanje privredne i političke krize prinudilo je jugoslovenski politički vrh da pokrene postupak za promenu Ustava iz 1974. godine. Posle dugih diskusija o obimu i načinu rada, 29. 12. 1987. godine usvojen je Nacrt amandmana na Ustav SFRJ. Osnovni cilj promena je da se omogući efikasnije funkcionisanje političkog i ekonomskog sistema davanjem većeg ovlašćenja saveznim organima kao i samoupravljanja jačanjem materijalne osnove proizvodnih organizacija uz demokratizaciju kadrovske politike i izbornog sistema.

Promene u ekonomskoj sveri su prilično radikalne dok su u sveri političkog ustrojstva ograničene. Ovo se posebno odnosi na regulisanje odnosa u SR Srbiji. Može se reći da se Nartom Ustava SFRJ čini samo mali pomak ka stvaranju nešto većeg zajedništva u SR Srbiji omogućavanjem da se prošire ovlašćenja organa Srbije u određenim delatnostima na celoj njenoj teritoriji.

2. Jedinstvene funkcije Republike prema Narctu amandmana na ustan SR Srbije

Predviđanjem jedinstvenih funkcija republike Srbije nastoji se da se ona koliko toliko učini jedinstvenom državom u onim sferama delatnosti koje su bit svake državnosti. Te jedinstvene funkcije čine onaj minimum bez kojih u SR Srbiji, pa ni Jugoslaviji, nema niti može biti zajedništva. Njihovim uvođenjem Srbija kao republika još uvek ne dobja potpunu državnu vlast na celoj svojoj teritoriji i još uvek ostaje nejednaka u pogledu obima i efikasnosti vršenja vlasti sa ostalim republikama jugoslovenske federacije. Slobodno se može reći da je ovo samo prvi korak za njeno reintegriranje kao punopravne republike. To je mali pomak, ali pomak koji treba da ima ogroman značaj u zaustavljanju osamnaestogodišnje razgradnje Srbije na tri države sa posebnim ustavnim uređenjima i pravnim sistemima, posebnim rukovođenjem poslovima odbrane i samozaštite, javne i državne bezbednosti, pa i posebnim vođenjem međunarodne politike, osobito u domenu rešavanja odnosa sa susedima.

Jedinstvene funkcije koje se predviđaju Amandmanom XXX, a od kojih su neke detaljnije razrađene u amandmanima XXIV, XXIX, XXXI i XXXIII, predstavljaju polaznu osnovu za prevazilaženje brojnih sukoba koji proizlaze iz nerazgraničene nadležnosti organa republike i pokrajina, za zaustavljanje daljih deoba i zatvaranja kao i uspostavljanja procesa povezivanja i ujedinjavanja. Ove promene treba da omoguće slamanje kontrarevolucije na Kosovu, prekidanje vršenja genocida i proterivanja srpskog i crnogorskog življa u cilju očuvanja bezbednosti i integriteta Jugoslavije. Navećemo uz pravni komentar najvažnije funkcije koje SR Srbija vrši kroz zakonodavnu, izvršnu i sudsку delatnost.

1. Himna i grb predstavljaju simbol jedinstvene državnosti SR Srbije i mogu se regulisati samo propisima Republike. Samo njihovom upotrebom izražava se suverenost i pripadnost građana SR Srbije koji u njoj žive i ostvaruju svoja suverena prava. Osnovni nedostatak tačke 1. Amandmana XXX je što ovom odredbom nije obuhvaćeno i regulisanje zastave, o čemu će nešto više reći kasnije.

2. Određivanje osnovne sadržine javnih isprava i njihova zaštita mora biti regulisana za sve građane na teritoriji Republike, jer se njima utvrđuje pripadnost državi i ostvaruju određena prava u okviru nje. Raznolikost koja je do sada u toj oblasti postojala, dovodila je u sumnju našu zajedničku pripadnost SR Srbiji. Neunošenjem simbola SR Srbije u pojedina dokumenta, naročito njenog grba, republika je bila negirana kao država kojoj pripada i Kosovo. Ovim se eliminise ireditističko ponašanje i korišćenje tuđih simbola u javnim ispravama.

3. Srpskohrvatski jezik postaje službeni jezik na celoj teritoriji SR Srbije, jezik narodnosti koristiće se kao službeni samo na teritorijama gde žive pojedine narodnosti. Odredbama o službenoj upotrebi jezika teži se da se obezbede osnovna prava građana u komunikaciji sa organima vlasti, samoupravnim organima i međusobnoj komunikaciji na javnom mestu i u vezi sa poslovima. Ovom odredbom posebno se nastro-

jí da pruži zaštitu srpskohrvatskom jeziku koji je na teritoriji pokrajine Kosova dugo vremena sistematski potiskivan. Usled davanja primata u javnoj upotrebi, a kod zapošljenja posebno albanskem jeziku, dugo godina su Srbí, Crnogorci i drugi narodi Jugoslavije kojima je materjni jezik srpskohrvatski bili u neravnopravnom položaju sa Albancima, pa čak i šikanirani. U brojnim sručajevima vodio se postupak pred pravosudnim organima, pa i izričale presude, samo na albanskom jeziku i onda kada je jedna od stranaka ili optuženi pripadao narodu kome je govorni jezik srpskohrvatski i koji ne razume albanski. To je bila i još uvek jeste svojevrsna zloupotreba jezika za vršenje pritiska na iseljavanje. Apsolutiziranjem prednosti albanskog jezika na Kosovu nastoji se potvrđivati teza da je ono albansko i da su drugi narodi nepoželjni. Tako je jezik albanske narodnosti postao dominantan nad jezikom naroda čija je Srbija matična država kojoj pripada i pokrajina Kosovo. Jezička neravnopravnost pripadnika većinskog naroda u sopstvenoj državi je sojevranstvo apsurd koji će, nadajmo se, ovim biti eliminisan u korist građanske i civilizacijske jednakosti.

4. Zaštitu zemljišta od zagađivanja otrovnim i škodljivim materijama kao i zaštitu kulturnih dobara od istorijske vrednosti za narod i nacionalnu kulturu vršiće Republika. Zagađivanje zemljišta i vodotoka kao i vazduha mora biti jedinstveno ne samo regulisano nego i inkriminisano. Opasnost je zajednička, a delatnosti pojedinačne i grupne. Zdravlje ljudi, životinja i bilja mora biti stavljeno iznad uskih materijalnih interesa. Bezzivotna sredina nikom nije potrebna, zato sadašnjost u vidu potrebe za zaradom, primenom priljave tehnologije i nepropisnim deponovanjem ili izbacivanjem opasnih, materija ne sme biti grobar budućnosti.

Zaštita kulturnih spomenika i drugih kulturnih dobara predstavljaju nacionalnu baštinu jer nam čuvaju poreklo, istoriju, civilizacijski i kulturni razvoj. Ratovi, ljudsko neznanje i nemar, ali i ljudska mržnja rođena ideološkim, nacionalističkim ili verskim fanatizmom razorili su mnoga nenaknadiva kulturna dobra ili uništili najvrednije eksponate. Primer za to su mitogra naših manastiri, spomenici nacionalnih stradanja ili pobeda kao i spomenici velikanim istorije, kulture i nauke. Narod koji ne čuva takva dobra nema prava da se ponosi onima koji su u njima ovapločeni. Uređivanje i zaštita takvih dobara mora biti u ingerenciji Republike kao njihovog čuvara.

5. Jedinstvenim propisima SR Srbije će se odrediti osnovni uslovi za zaključivanje i prestanak braka, osnovna prava i dužnosti bračnih drugova, kao i osnovna prava, dužnosti i međusobni odnosi između roditelja i dece, usvojilaca i usvojenika. Takođe, republičkim propisima utvrđuje se i osnovna načela nasleđivanja po svim osnovama. Kao što se zna, brak je biološki osnov porodice kao osnovne celije društva. Otuda njegovo ustrojstvo je od izuzetnog društvenog značaja. To se još više može reći za odnos između roditelja i dece, jer se radi o podizanju, negovanju i vaspitanju dece, na čemu počiva reprodukcija društva, ali isto tako i o čuvanju i negovanju ostarelih i iznemoglih roditelja na čemu počiva kohezija porodice i humanost.

6. Svojina je bitna kategorija svakog društva. Nema društva bez nekog oblika svojine od koje zavisi i sam karakter društva i odnosa u njemu. Zato je od posebnog značaja da se republičkim propisima na jedinstven način odrede sadržina i granice svojine, njeni oblici, kao i način sticanja, ograničavanja i prestanka svojine i drugih stvarnih prava, način vođenja evidencije nepokretnosti i prava na njima.

7. Zaštita zdravlja ljudi od zaraznih bolesti čije sprečavanje i suzbijanje zahteva opsežne mere mora biti u regulativi Republike i pod njenom kontrolom. Treba imati u vidu da je u savremenim uslovima života i rada pokretljivost ljudi veoma velika a time i

opasnost od prenošenja zaraznih bolesti umnogostručena i da sprečavanje ili suzbijanje takvih bolesti, koje se po pravilu brzo šire, može biti efikasno ako se zaštita osvaruje na teritoriji cele Republike, bez obzira u kom delu se bolest pojavila. Ništa prirodnije nego da se država kao najorganizovanija zajednica brine o zaštiti zdravlja svih svojih građana, pogotovu kada se radi o opasnim bolestima koje mogu da imaju šroke razmere.

8. Organizovanje i rukovođenje opštenarodnom odbranom i civilnom zaštitom bilo je godinama kamen spoticanja između Republike i pokrajina. Suprotno svakoj logici da je uređivanje i rukovođenje narodnom odbranom nedeljivo, ova je delatnost potpuno bila podeljena na tri dela. Pokrajine su za sebe prigrabile ovlašćenje da na svojoj teritoriji rukovode ovom delatnošću koja ima isključivo državni karakter. Objedinjavanje odbrambenih planova, preduzimanje praktičnih zaštitnih mera i komandovanje moglo se vršiti samo putem dogovaranja. Čak i ovde za ostvarivanje jedinstva bio je potreban konsenzus. Kako ovu besmislicu uporediti sa vojnim savezima koji imaju jedinstvene komande koje mogu preuzeti borbene akcije pre nego što naši pregovarači sednu za sto usaglašavanja. Ideolozi ovakvog gledišta verovatno misle da i neprijatelj ima iste muke sa konsenzusom. Kontrarevolucija na Kosovu nije čekala da dobije našu saglasnost za rušenje Jugoslavije.

Posle tolikih sporenja Amandmanom XXX, tačka 3. Republika je preuzeila funkciju uređivanja i rukovođenja opštenarodnom odbranom i civilnom zaštitom počev od pripremanja privrede i društvenih delatnosti za proizvodnju i vršenje usluga za opštenarodnu odbranu za Republiku kao celinu u slučaju neposredne ratne opasnosti i u ratu, preko planiranja jedinstvenog razvoja i usklađivanja planova, do organizovanja i rukovođenja teritorijalnom odbranom za Republiku kao celinu uz istovremeno usklađivanje republičkih i pokrajinskih organa u rukovođenju. Treba reći da su ove odredbe razvučene i u velikoj meri komplikovane.

9. Služba državne i javne bezbednosti, pored Jugoslovenske narodne armije i teritorijalne odbrane, predstavlja stub oružanog dela države koja štiti jugoslovensko socijalističko društvo od spoljnog i unutrašnjeg neprijatelja, mir i slobodu građana i njihov integritet. Njena razbijenost na pokrajinske i republičku službu koje deluju samostalno i nepovezano klasičan je primer razdržavljenja Republike Srbije. Ustavom iz 1974. godine u SR Srbiji ostvorena su tri autonomne i u tolikoj meri neusklađene službe državne i javne bezbednosti da je saradnja bila moguća samo na osnovu pristanka, odnosno odobrenja odgovarajućih sekretarijata. Ne samo da republički SUP nije imao nikakve interencije u pogledu objedinjavanja rada, u slučaju potrebe preduzimanja hitnih mera kod ugrožavanja ustavnog poretku, nego ni Predsedništvo SR Srbije kao najviši organ Republike. Nonsense je da Federacija u ovoj oblasti ima veća ovlašćenja u odnosu na pokrajine nego Republika kojoj pripadaju. Ovde je došao do grubog ispoljavanja neodrživi dvojni status pokrajina da su istovremeno i delovi SR Srbije i konstitutivni elemenat Federacije.

Nacrtom amandmana nije stvorena jedinstvena služba, ali su objedinjene neke delatnosti i data osnova za bolju saradnju i efikasniji rad kako bi se obezbedila uspešnija zaštita ustavnog poretku i potpunija zaštita građana na celoj teritoriji Republike, što sada nije slučaj. To se obezbeđuje na taj način što Republika uređuje jedinstvenu procenu stanja zaštite, plan, mere i jedinstvo u funkcionisanju službi državne bezbednosti, dok kod službe javne bezbednosti usklađuje međusobne odnose u radu na suzbijanju krivičnih dela protiv slobode i prava građana kojima se ugrožava ravnopravnost na nacionalnoj osnovi, krivičnih dela protiv imovine, klijumčarenja droga, oružja, muni-

Da li je moguće da se na teritoriji jedne državne upotrebljava zastava druge, i to strane države, bez obzira što narodnost koja upotrebljava tu zastavu pripada, po poreklu, narodnu strane države. Ovo je istovremeno nedostatak i ustavne regulative Federacije. Ovaka pojava nije poznata u drugim zemljama koje imaju i veće grupacije nacionalnih manjina u svom sastavu.

2) Ustav je akt države, a ne društveno-političke zajednice. Konstitutivni akt ovakve zajednice je statut ili poseban zakon. Ako se odredbama Ustava iz 1974. godine utvrđuje da pokrajine nisu države, onda je nelogično da se tim istim Ustavom ovlašćuju da donose svoje ustave i tako pretvaraju u državę uz istovremeno davanje niza drugih državnih ovlašćenja. U pogledu državnosti pokrajina Ustav SFRJ sam sebe demantuje. Ta situacija ostaje neizmenjena.

Ako već postoje ustavi pokrajina onda oni moraju biti u saglasnosti sa ustavom Republike čiji su sastavni delovi. U slučaju postojanja suprotnosti u regulisanju određenog instituta primenjuje se Ustav SR Srbije. U tom pogledu nema preciznih odredaba, a one su nužne ako se želi da postoji usklađen ustavni i pravni sistem.

U pogledu postupka za promenu Ustava SR Srbije nema nikakvih novina u amandmanima. Nelogično je i neprihvatljivo da pokrajinske skupštine daju saglasnost na pokretanje postupka za donošenje novog ili menjanje postojećeg Ustava SRS i da na taj način budu tutori Republici čiji su delovi. Naprotiv, logika zahteva da se situacija okrene i uloge promene: Skupština SR Srbije treba da daje saglasnost na donošenje ustava pokrajina pošto ustanovi da su u saglasnosti sa njenim Ustavom. Pokrajine jedino mogu da daju mišljenje o sadržini pojedinih odredaba, pa i potrebi promena odnosno donošenja novog ustava, ali ne više od toga. To mišljenje mora biti razmotreno ali ne i usvojeno.

3) Sporno je da li treba pokrajine da imaju predsedništa koja imaju državno-pravni karakter kao što je slučaj sada. Deoba suvereniteta između Republike i pokrajina je neprihvatljiva, pa je logično, da je i ovaj organ suvišan, jer nema države koju treba da predstavlja. Ono može da postoji kao najviši organ društveno-političke zajednice, ali sa nešto drugačijim ovlašćenjima od postojećih.

4) Jedna od najvećih nelogičnosti u sadašnjem ustavnom ustrojstvu SFRJ jeste položaj pokrajina, kojima se određuje i položaj SR Srbije kao države. Nelogično je da su pokrajine konstitutivni elemenat Federacije i istovremeno delovi Srbije kao republike. To dovodi do trodržavlja, do toga da se pokrajine odvajaju i kroz samostalno predstavljanje u Federaciji suprostavljaju svojoj Republici čiji su delovi. Zadržavanjem ovakvog odnosa u Federaciji, koji nije poznat u praksi drugih složenih država a ni u u pravnoj teoriji, znači očuvanje jednog nenormalnog stanja koje je stalni izvor sukoba i manipulacija sa prerogativima državnosti pod izgovorom čuvanja autonomnosti. Koliko je to štetno pokazali su sukobi oko nadležnosti između organa Republike i pokrajine i kontrarevolucije na Kosovu što se odrazilo na stabilnost i bezbednost Jugoslavije. U cilju eliminisanja ovog pravno kontradiktornog i logički neodržaviog, a u praksi štetnog odnosa u SR Srbiji i Federaciji, pokrajine moraju biti predstavljene u Federaciji preko SR Srbije.

5) U cilju efikasnijeg dejstva pravnog sistema trebalo je dati veću nadležnost Ustavnom i Vrhovnom sudu SR Srbije. Ustavni sud Srbije bi po logici stvari trebalo da utvrđuje ne samo saglasnost republičkih zakona sa Ustavom SRS, već i saglasnost ustava pokrajina sa Ustavom SR Srbije. Vrhovni sud Srbije treba da bude ustanovljen kao najviši sud u Republici i da obezbeđuje jedinstvenu primenu republičkih zakona koji važe na ceoj teritoriji Republike. To znači da mu se da ovlašćenje da odlučuje, ne samo po vanrednim, već i po redovnim pravnim lekovima u poslednjoj instanci kada za to postoji

mogućnost. Time bi se istovremeno garantovala ravnopravna zaštita svih građana Republike i Jugoslavije.

6) Neprihvatljivo je rešenje dato u Amandmanu XLI kojim se predviđa da zakon kojim se, na osnovu dogovora, uređuju odnosi jedinstveno za celu teritoriju Republike, Skupština SR Srbije donosi uz prethodnu saglasnost skupština autonomnih pokrajina, i da taj zakon ne može biti primjenjen na teritoriji pokrajine čija skupština nije dala saglasnost. Evo tipičnog primera ograničene državnosti Republike koju ona prihvata svojim ustavom i gde pokrajine dobijaju prevlast a smatraju se njenim sastavnim delovima. Ovakav stav je neprihvatljiv, jer pokrajine ne mogu da budu paralelne države Republici i to treba odbaciti.

7) U cilju racionalizacije treba smanjiti broj članova izvršnih organa vlasti тамо где је могуће, затим председништава Републике и покрајина, ако ова буду задржана, као и председништава друштвено-политичких организација.

Dr LJUBIŠA JOVANOVIĆ, professeur

— Resumé —

FONCTIONS UNIQUES DE LA REPUBLIQUE DE LA SERBIE

La crise politique, économique et morale qui déjà longtemps ronge le tissu de la Yougoslavie socialiste et amène à l'arriération dans le développement de l'agriculture, à la chute du niveau de vie, aux conflits internationaux et sociaux et aux chocs, est le fruit de toute une suite des facteurs négatifs. Dans le complexe de ces faits le rôle le plus important avaient les changements constitutionnels qui ont commencé avec les amendements de 1968 à 1971 et ils ont été terminés avec la promulgation de la Constitution de la RSFY e 1974 et avec les Constitutions des Républiques et des Provinces. Ces changements ont améne à la désintégration de la Yougoslavie et à la réalisation du polycentralisme.

Au lieu d'un seul Etat on a formé neuf Etats et c'est alors que la Fédération est affaiblie et les Républiques et les Provinces sont renforcées excepté la Serbie. La Fédération est transformée en Etat Convenu qui a tant de pouvoir que les Républiques et que les Provinces lui donnent par consensus national. Dans ce transfert du pouvoir de la Fédération aux Républiques comme ses membres on est arrivé à un absurde qui consiste que les Républiques et les Provinces ont reçu l'étatisme complet, outre la Serbie, qui est restée sans étatisme à cause de la division en trois parties dont chacune a son étatisme. C'est aussi qu'on a formé sur le territoire de la Serbie trois.

Etats une république et deux provinces avec les mêmes organes suprêmes du pouvoir qui réalisent leurs activités indépendamment. Les provinces promulguent leurs Constitutions, elles ont le pouvoir législatif, juridiciaire et exécutif qui n'est pas hiérarchiquement subordonné aux organes suprêmes analogues de la République dont elles font partie. Dans le domaine de l'activité législative les Provinces ont plus de pouvoir que la République elle-même et elles deviennent ses tuteurs. Ainsi la Constitution de la RS de Serbie et les lois qui doivent être en vigueur sur tout le territoire de la République ne peuvent pas être promulguées sans conformité des Assemblées des Provinces. Au contraire la République de la Serbie n'a aucune ingérence dans l'exécution du pouvoir sur les territoires des Provinces. Elle peut faire des avertissements par la Fédération lorsqu'ils arrivent des menaces aux intérêts vitaux communs. Une telle confusion est provoquée quand les Provinces quoique définies comme communautés socio-politiques et faisant parties de la République de la Serbie, mais n'étant pas Etats, soient élévees au rang des éléments constitutifs de la Fédération par quoi elles sont égalisées avec les Républiques.

Une telle régularisation des Provinces a amené à l'ingérences des attributions à la confusion et à la destruction de l'étatisme de république de la Serbie. Celle-ci apparaît comme un demi-Etat dont les compétences sont limitées par l'étatisme des Provinces. Une sorte de la confédération dans la Fédération yougoslave qui, vu qu'elle repose sur l'accord, a aussi des éléments confédératifs. Tout cela a conditionné la contre-révolution de Kosovo et de nombreux malentendus sur la solution que de celui-ci le plus grave, ainsi de nombreux autres problèmes qui se reflètent sur l'ensemble de l'état politique en Yougoslavie. Cela devait nécessairement amener aux changements constitutionnels actuels dans lesquels on prévoit quelques fonctions que la Serbie comme République rangera et executera sur l'ensemble de son territoire. Mais par cela elle est encore loin d'égaliser sa position en Fédération avec celle des autres Républiques, mais on assure du moins la communauté minimale avec les Provinces dans le cadre de la Serbie comme République.

Ces fonctions communes de la République selon l'Esquisse de l'amendement sur la Constitution de la République Socialiste de Serbie seraient en général:

1) La fixation de l'hymne et du blason comme symboles de l'étatisme uni de la République,
2) La détermination du contenu fondamental des documents publics par quoi on réalise quelques droits civils liés à l'étatisme de la République, 3) La langue serbo-croite devient la langue officielle sur tout le territoire de RS de Serbie ce que d'ailleurs n'était pas le cas sur le Kosovo, tandis que la langue des nationalités sera utilisée comme officielle seulement sur le territoire où vivent certaines nationalités, 4) La réalisation de la protection unie de sol, des courants d'eau et de l'air contre la pollution par les matières dangereuses et toxiques, ainsi que la protection des monuments culturels et des autres biens culturels qui présentent l'héritage nationale, 5) Le réglage des conditions de base pour le mariage et la cessation du mariage les droits et les devoirs dans les rapports parmi les parents et les enfants, des principes fondamentaux de l'héritage sur toutes les bases de la propriété c'est-à-dire de son contenu, de sa forme, de l'acquisition de la limitation et de la cessation de la propriété et des autres droits réels, 6) la réalisation de la protection sanitaire des hommes contre les maladies contagieuses qui se repèrent vite et contre lesquelles on nécessite de larges mesures, 7) L'organisation et l'administration de la défense nationale générale et la protection civile ainsi que du service de la sûreté publique et étatique qui dans la présente division présentait le non sens qui ralentissait les actions et faisait du dommage à l'efficacité dans le travail, 8) L'élargissement de la compétence des Républiques dans la protection des droits fondamentaux des citoyens tels que: la vie et l'intégrité corporelle, l'honneur et la renommée, la moral sexuelle et la dignité, la propriété et les droits autogestionnaires, 9) La fixation et la prise unique d'un plan social, spatial et unique du développement pour toute la République ainsi que des degrés uniques de l'éducation et des conditions pour l'acquisition de la connaissance et de l'éducation professionnelle sur tous les niveaux et la réintégration de la politique extérieure et de la régularisation des rapports internationaux avec les organes des pays étrangers, des organisations politiques et économiques ainsi que des organisations internationales.

Il faut dire que de nombreuses questions sont restées non résolues et qui auraient complété l'étatisme de la République de la Serbie et qui l'auraient approché aux autres Républiques selon le nombre et les dimensions des autorisations uniquement exécutables. Il est resté encore irrégularisée la question de l'emploi du drapeau comme emblème de l'étatisme et non pas de la nationalité, ce qui provoque maintenant la confusion et les mécontentements. Il reste encore l'illogique que la Serbie ne peut pas promulguer ou changer sa Constitution sans conformité des Provinces ce que devrait être contraire. Il reste encore discutable seulement la question si les Provinces doivent promulguer la Constitution ou le statut vu qu'elles ne sont pas Etats et aussi si elles devraient avoir leurs agences qui sont les représentations de l'Etat et sa souveraineté. Enfin, le Tribunal constitutionnel de la Serbie devrait obtenir l'attribution de fixer non fixer non seulement la conformité des lois de république mais aussi la conformité des Constitutions des Provinces avec la Constitution de la RS de Serbie et la Cour suprême de la République devrait procéder non seulement selon les remèdes juridiques extraordinaires mais selon les remèdes juridiques réguliers comme la dernière instance sur les jugements de tous les tribunaux sur le territoire de la République.

